

3

Formes d'organització textual

Programació d'aula

Introducció

La UNITAT 3 tracta les formes d'organització textual i se centra en la tipologia textual. Al llarg de la unitat es farà un recorregut exhaustiu a les diverses modalitats textuais i, concretament, als textos narratius, descriptius, expositius i argumentatius amb les característiques definidores de cadascun.

Cal recordar que aquest estudi de la tipologia textual té el propòsit d'identificar els diferents trets dels textos ressenyats i garanteix la possibilitat de reconèixer les particularitats pròpies en contextos orals i escrits. L'alumne haurà de comprendre la importància del coneixement de la lingüística textual per a les seues produccions escrites. També convé tenir present la importància d'analitzar aquestes tipologies en el desenvolupament d'un comentari de text.

L'enfocament de les activitats és pragmàtic perquè pretén que l'alumne aplique els coneixements estudiats a la unitat mitjançant la realització de pràctiques textuais dirigides.

Com a cloenda a la unitat, hi ha la possibilitat que l'alumne treballi un comentari de text de caràcter no literari pertanyent a l'àmbit del mitjà de comunicació, concretament, un text expositiu i divulgatiu. En aquest últim punt, l'alumne haurà de posar èmfasi en les destreses lingüístiques i en les estratègies de comprensió de textos assolides al llarg de la unitat.

Desenvolupament de competències

Des de la perspectiva descrita en la introducció, el plantejament de la unitat contribueix a fer que l'alumnat desenvolupi les competències ressenyades en la graella, en relació amb els objectius didàctics que s'hi persegueixen.

Competències clau

Comunicació lingüística (CL)
Aprendre a aprendre (AA)
Sentit de la iniciativa i esperit emprenedor (SIEE)
Consciència i expressions culturals (CEC)
Competència digital (CD)

Objectius didàctics

1. Analitzar les propietats textuais per mitjà del comentari pragmàtic de textos expositius i argumentatius procedents dels àmbits acadèmic, periodístic per a aplicar-les per a elaborar textos i millorar l'expressió oral i escrita.
2. Aplicar els coneixements sobre les propietats textuais (adequació, coherència i cohesió) en la comprensió, interpretació, anàlisi i valoració crítica dels textos expositius i argumentatius orals.
3. Utilitzar adequadament la llengua com a instrument per a adquirir coneixements nous.
4. Expressar-se oralment i per escrit per mitjà de discursos adequats, coherents, cohesionats i correctes.
5. Reconèixer les característiques de les tipologies textuais (narració, descripció, exposició i argumentació) en pràctiques dirigides.
6. Escriure, amb adequació, coherència, cohesió i correcció, textos expositius de l'àmbit acadèmic, utilitzant estructures pròpies de la tipologia i els recursos expressius adequats a la situació de comunicació i aplicant les estratègies del procés de producció escrita.

Atenció a la diversitat

La unitat ofereix recursos didàctics per atendre la diversitat d'interessos de l'alumnat. La realitat de l'aula abraça diferents ritmes d'aprenentatge que fan necessària l'aportació de materials en forma imprimible i digital (fonamentalment textos i activitats per a aplicar els coneixements adquirits) que cobrisquen les necessitats de cada alumne. Aquest material està basat en el desenvolupament d'una sèrie d'activitats en les quals l'alumne ha de treballar els diferents aspectes de l'adequació, la coherència i cohesió estudiats al llarg de la unitat.

Programació de la unitat

En la programació d'aula digitalitzada i editable inclosa en els *Recursos del professor*, els estàndards d'aprenentatge de la unitat figuren relacionats amb indicadors, que són les activitats del *Llibre de l'alumne* associades a cada estàndard.

En la graella hi ha els continguts que es treballen en la unitat, vinculats amb els criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge avaluable associats i relacionats amb les competències clau que desenvolupen, referides mitjançant abreviacions.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge
Comunicació oral		
<p>Comprendre textos expositius i argumentatius, orals i audiovisuals de l'àmbit acadèmic</p> <p>Aplicació dels coneixements sobre les propietats textuais (adequació, coherència i cohesió) en la comprensió, interpretació, anàlisi i valoració crítica dels textos expositius i argumentatius orals</p>	<p>1. Analitzar els elements de la situació comunicativa, les propietats textuais i la informació no verbal de textos orals expositius i argumentatius, propis de l'àmbit acadèmic i de divulgació científica, cultural i dels gèneres periodístics, utilitzant estratègies de comprensió i tècniques de retenció de la informació per a sintetitzar el contingut reflexionar críticament. (CCLI, CAA, CSC)</p>	<p>1.1. Escolta, pren notes i planteja preguntes durant l'audició de textos orals. (CL, CSC, CEC)</p> <p>1.2. Comprén i resumeix els continguts de diferents textos orals expositius, argumentatius i acadèmics, en discrimina la informació rellevant. (CL, AA, CSC, CEC)</p>
	<p>2. Elaborar presentacions orals ajustades al propòsit i la situació comunicativa, utilitzant fonts d'informació diverses i amb suport de les TIC i un lèxic especialitzat, i seguint les fases del procés d'elaboració de les exposicions orals; exposar-les utilitzant les estratègies i els recursos de l'expressió oral. (CCLI, CAA, CSC, SIEE)</p>	<p>2.1. Resumeix i esquematitza el contingut de textos periodístics orals no espontanis, ajustat a les condicions de la situació comunicativa. (CL, AA, CEC)</p>
Comunicació escrita		
<p>Anàlisi dels elements bàsics dels textos escrits expositius i argumentatius de l'àmbit acadèmic: funció comunicativa, estructura, marques lingüístiques, recursos verbals i no verbals i gèneres</p> <p>Aplicació dels coneixements sobre les propietats textuais (adequació, coherència i cohesió) en l'escriptura de textos expositius de l'àmbit acadèmic</p> <p>Localització i obtenció d'informació en diferents tipus de textos i fonts documentals, inclosos els mitjans de comunicació; valorar críticament i contrastar aquestes fonts</p>	<p>3. Escriure, amb adequació, coherència, cohesió i correcció, textos expositius de l'àmbit acadèmic sobre temes relacionats amb el currículum, utilitzant estructures pròpies de la tipologia i els recursos expressius adequats a la situació de comunicació, aplicant les estratègies del procés de producció escrita. (CCLI, CAA)</p>	<p>3.1. Resumeix i esquematitza el contingut de textos expositius i argumentatius i diferencia d'una manera clara idees principals i secundàries. (CL, AA, CEC)</p>
	<p>4. Realitza projectes de treball individual i en equips cooperatius, sobre temes del currículum (amb un interès especial per les obres literàries) o sobre temes socials, científics i culturals, buscant i seleccionant informació en mitjans digitals de forma contrastada; editar continguts per mitjà d'aplicacions informàtiques d'escriptori o servei web, i col·laborar i comunicar-se amb altres filtrant i compartint informació i continguts digitals d'una manera segura i responsable. (CD, CAA, SIEE, CSC)</p>	<p>4.1. Fa projectes buscant i seleccionant informació en mitjans digitals a partir d'una estratègia de filtratge de manera contrastada, registrant-la en paper de manera acurada o emmagatzemant-la digitalment en dispositius informàtics i serveis de la xarxa. (CAA, SIEE, CSC)</p> <p>4.2. Col·labora i es comunica per a construir un producte o tasca col·lectiva filtrant i compartint informació i continguts digitals i seleccionant l'eina de comunicació TIC, serveis de la web o mòdul en entorns virtuals d'aprenentatge més apropiat. (CD, CAA, SIEE)</p> <p>4.3. Du a terme projectes editant continguts digitals amb sentit estètic (documents de text, presentacions multimèdia i produccions audiovisuals), aplicant els diferents tipus de llicències. (CD, CAA, SIEE, CSC)</p> <p>4.4. Aplica bones formes de conducta en la comunicació en entorns virtuals i preveu i denuncia males pràctiques com el ciberassetjament, i en protegeix els altres. (CD, CAA, CSC)</p>
Coneixement de la llengua		
<p>Anàlisi de les propietats textuais per mitjà del comentari de textos expositius i argumentatius dels àmbits acadèmic i periodístic per a aplicar-les en l'elaboració de textos i millorar l'expressió oral i escrita</p>	<p>5. Analitzar les propietats textuais per mitjà del comentari pragmàtic de textos expositius i argumentatius procedents dels àmbits acadèmic i periodístic per a aplicar-les en l'elaboració de textos i millorar l'expressió oral i escrita. (CCLI, CAA)</p>	<p>5.1. Analitza les propietats textuais per mitjà del comentari pragmàtic de textos expositius i argumentatius procedents dels àmbits acadèmic i periodístic per a aplicar-les en l'elaboració de textos i millorar l'expressió oral i escrita. (CCLI, CAA)</p> <p>5.2. Reconeix la tipologia textual (narrativa, descriptiva, expositiva, argumentativa) mitjançant diverses pràctiques discursives. (CCLI, CAA)</p>

Temporització

És recomanable dedicar aproximadament cinc i set sessions. No obstant això, el temps es pot modificar si el professor considera necessari que els alumnes reforcen o amplien aspectes concrets dels temes tractats.

Mapa de continguts i recursos

- Contingut d'ús exclusiu del professor.
- Contingut per a l'ús del professor i de l'alumne.
La versió del professor disposa de les solucions de totes les activitats.

REFORÇ
L'exposició
TEXT I ACTIVITATS
DIGITALS

REFORÇ
L'argumentació
TEXT I ACTIVITATS
DIGITALS

ÀUDIO
Foc
ÀUDIO

AVALUACIÓ
ACTIVITATS DIGITALS
WORD I PDF

REPÀS
Formes d'organització textual
ACTIVITATS DIGITALS I PDF

4. L'exposició

4.1. Classes de textos expositius

Activitats

Classes de textos expositius

5. L'argumentació

Activitats

L'argumentació

Ortografia

Las vocals e i o obertes

PROCESSOS I ESTRATÈGIES

Apunts bàsics

Formes d'organització textual

Comprensió i anàlisi de textos

Localització del text

Comentari de text

L'ús d'antibiòtics

Tasca final

Treball de creació

ÀUDIO
La roba del futur serà electrònica
ÀUDIO

AMPLIACIÓ
La pobresa
TEXT I ACTIVITATS
DIGITALS

ÀUDIO
La flama
ÈNLLAÇ

REPÀS
Resum de la UNITAT 3.
Formes d'organització textual
ÀUDIO

BIBLIOGRAFIA I PÀGINES WEB

BIBLIOGRAFIA

BASSOLS, M.; TORRENT, A.

Models textuals. Teoria i pràctica. Vic: Eumo editorial, 1996.

CASSANY, D. et al.

Ensenyar llengua. Barcelona: Graó, 1992.

CASSANY, D.

La cuina de l'escriptura. Barcelona: Empúries, 1993.

CASSANY, D.

Construir l'escriptura. Barcelona: Empúries, 1999.

CONCA, M.; COSTA, A.; CUENCA, M. J.; LLUCH G.

Text i gramàtica. Teoria i pràctica de la competència discursiva. Barcelona: Teide, 1998.

CUENCA, M. J.; PÉREZ SALDANYA, M.

Guia d'usos lingüístics. Aspectes gramaticals. València: IIFV, 2006.

LACREU, Josep

Manual d'ús de l'estàndard oral. València: Universitat de València, 1990.

Servei de Política Lingüística de la Universitat de València

Gramàtica zero. València: SPL, Universitat de València, 2011.

SOLÀ, JOAN

Lingüística i normativa. Barcelona: Empúries, 1990.

PÀGINES WEB

Gramàtica normativa valenciana

www.avl.gva.es/documentos-normatius.html

Gramàtica de la llengua catalana de l'IEC

www.iecat.net/institucio/seccions/filologica/gramatica/

Sobre tipologia textual

www.uji.es/CA/serveis/slt/cal/fitxes/explic.shtml

www.uji.es/CA/serveis/slt/cal/fitxes/argu.shtml

www.uji.es/CA/serveis/slt/cal/fitxes/instruc.shtml

www.uji.es/CA/serveis/slt/cal/fitxes/predicatiu.shtml

www.uji.es/CA/serveis/slt/cal/fitxes/narracio.shtml

www.uji.es/CA/serveis/slt/cal/fitxes/descripcio.shtml

Suggeriments didàctics

Unitat 3. Formes d'organització textual

Al llarg de la unitat, l'alumnat aprofundirà en el coneixement de la lingüística textual i, més concretament, en la tipologia textual. L'alumne descobrirà els principals trets dels textos narratius, descriptius, expositius i argumentatius. És recomanable començar la unitat fent una presentació dels continguts i dels objectius didàctics que posteriorment es treballaran a classe. Cal detectar els coneixements previs que els alumnes tenen dels continguts que s'hi tractaran. En aquest sentit, es proposa llegir un text suggeridor a partir del qual es plantegen una sèrie de qüestions senzilles que permeten un diagnòstic aproximat dels coneixements de l'alumnat. Les qüestions ressenyades tenen com a objectiu repassar els continguts sobre els elements textuais més importants.

La caracterització dels diferents tipus de text i la distinció en contextos comunicatius orals i escrits farà que l'alumne dispose de les estratègies bàsiques i, d'aquesta manera, enriquirà els seus coneixements.

Convé tenir present en les successives explicacions del docent que aquestes tipologies no es manifesten en estat pur, sinó que s'acostumen a combinar: argumentació i exposició, descripció i narració...

El professor disposa també d'unes presentacions dels continguts de la unitat que li facilitarà les explicacions i li permetrà situar els alumnes davant dels elements constitutius principals dels tipus de text.

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Motivació i diagnòstic: *De buit en buit*
- Presentació de la unitat: Formes d'organització textual

1. Formes d'organització textual (pàgina 32)

Aquest primer punt de la unitat se centra en la classificació dels diferents tipus de text. En aquesta introducció cal que l'alumne compregui les modalitats textuais per tal d'aplicar-les en les produccions orals o escrites.

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Text i activitats de reforç: Les modalitats textuais
- Text i activitats de reforç: *Consells d'ús i seguretat de productes pirotècnics*

2. La narració (pàgina 34)

En aquest segon bloc, els alumnes aprendran la tipologia diversa dels textos narratius. Convé que reconeguen les parts fonamentals d'aquesta tipologia en diferents pràctiques discursives dirigides pel docent. L'aplicació d'aquests coneixements farà que assolisquen unes bases sòlides en el tractament de textos acadèmics.

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Text i activitats de reforç: *Vicentet i l'arròs caldós*

👉 ACTIVITATS. La narració (pàgina 35)

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Àudio: *Els amics de València*

3. La descripció (pàgina 36)

En aquest punt, convé explicar detingudament la definició, les característiques i les classes de textos descriptius. Mitjançant els diversos exemples i activitats del llibre, l'alumne assolirà les estratègies bàsiques per tal de descobrir aquesta tipologia.

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Text i activitats de reforç: *El nabiu*

👉 ACTIVITATS. La descripció (pàgina 37)

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Àudio: *La trompa*

4. L'exposició (pàgines 38-40)

La caracterització de l'exposició com a tipologia textual d'ús quotidià és important perquè els alumnes la interioritzen en les pràctiques textuais pròpies. També el professor podrà plantejar treballs cooperatius de pràctiques expositives per tal d'avaluar la competència discursiva dels aprenents, cosa que facilitarà la tasca docent.

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Text i activitats digitals: L'exposició

👉 ACTIVITATS. Classes de textos expositius (pàgina 41)

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Àudio: *La roba del futur serà electrònica*

5. L'argumentació (pàgina 42)

Les estructures argumentatives i les classes d'arguments poden ser estudiades des de la lectura i l'aprofundiment de diversos textos dirigits pel docent. Cal que els alumnes relacionen l'ús dels connectors o enllaços oracionals no sols en el corpus argumentatiu sinó també en les pràctiques orals quotidianes.

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Text i activitats de reforç: L'argumentació
- Text i activitats de reforç: *La pobresa*

ACTIVITATS. L'argumentació (pàgina 43)

CONTINGUTS ASSOCIATS

■ Àudio: *Foc*

APUNTS BÀSICS. Formes d'organització textual (pàgina 44)

Aquesta pàgina proporciona una síntesi dels principals continguts treballats en la unitat. Aquesta secció va acompanyada d'un àudio, que pretén facilitar el repàs corresponent a l'alumne. Aquesta síntesi es completarà amb la realització d'una sèrie d'activitats enllaçades a un text de caràcter no literari per tal de posar en pràctica els continguts de la unitat.

CONTINGUTS ASSOCIATS

- Àudio: Resum de la UNITAT 3. Formes d'organització textual
- Activitats de repàs: Formes d'organització textual

ORTOGRAFIA. Les vocals e i o obertes (pàgina 45)

La UNITAT 3, com la resta de les unitats (Coneixement de la llengua) presenta una secció de fonètica i ortografia amb l'objectiu de reforçar els continguts ortogràfics principals per tal de millorar les pròpies produccions textuals. En aquesta unitat es treballen les normes d'ús de les vocals e i o obertes.

CONTINGUTS ASSOCIATS

■ Àudio: *La flama*

COMENTARI DE TEXT (pàgina 47)

Aquesta unitat, com la resta d'unitats, es tanca amb una proposta de comentari de text, en aquest cas d'una crònica, *L'ús d'antibiòtics*.

En aquest apartat s'insisteix en la importància de practicar la comprensió lectora de l'alumne.

Per fer l'anàlisi, s'ofereix a l'alumne un model de comentari que podrà seguir amb unes pautes clares i podrà aportar els elements que considere convenients.

Tasca final (pàgina 47)

Després de fer el comentari, es proposa elaborar una opinió crítica sobre el text proposat. Cal que l'alumne argumente sobre les idees treballades al text i les expose oralment, de manera raonada i lògica, a la resta de la classe.

La intenció d'aquesta tasca és que l'alumne aplique els continguts de la unitat en les seues produccions textuals.

Com en la resta d'unitats, el professor té a l'abast un conjunt d'eines d'avaluació que permeten establir en quina mesura han assolit els estàndards d'aprenentatge establits en la programació.

CONTINGUTS ASSOCIATS

■ Avaluació de la unitat

Solucions de les activitats del *Llibre de l'alumne*

ACTIVITATS. Formes d'organització textual (pàgina 33)

1. Llig aquests textos i raona quina tipologia textual hi predomina i si n'hi ha de secundàries.

Recepta de la crema

*De la cuina catalana,
de casa o de restaurant,
és evident que la crema
ocupa un lloc important. [...]*

*Com que Sant Josep s'acosta 5
i ja el tenim al damunt,
us n'explico la recepta,
poc a poc i punt per punt.*

*De llet n'hi poses un litre,
que menys és fer-se l'estret, 10
un tros de pell de llimona
i de canyella un tronquet.*

*Tot això ho poses al foc
fins que comenci a bullir;
si no et vessa, no et preocupis, 15
que tampoc no ve d'aquí.*

*Ho treus del foc, ep! no et cremis!
que reposi uns breus moments,
i mentrestant tu prepares 20
tots els altres ingredients.*

*Vuit rovells d'ou és la mida,
que és la millor proporció,
posa dos-cents grams de sucre,
i cinquanta grams de midó. 25*

*Barreja els rovells i el sucre 25
i ho deixates, ben desfet;
i el midó podràs desfer-lo
amb una mica de llet.*

*En aquest mateix pot que uses,
poc a poc hi vas tirant 30
la llet que tens escalfada;
mentre ho fas ves remenant.*

*Després això cal colar-ho,
que per 'xò hi ha el colador;
es posa al foc i es remena 35
sempre pel mateix cantó.*

*Quan veus que es vol espessir,
llavors abaixes el foc
i deixes que continuï 40
una mica més, però poc.*

*I ja tens la crema feta,
ja la pots abocar al plat,
ho pots fer amb el plat que vulguis,
però millor si és ovalat.*

Jaume ARNELLA

*Les cançons del Pont de les Formigues
www.viasona.cat*

La recepta de la crema presenta dues tipologies textuales.

- D'una banda, es presenta com un text retòric que té com a finalitat principal construir un missatge literari en què predomina la funció estètica del llenguatge.
- Per últim, el discurs és instructiu perquè serveix per a donar directrius, ordres, consells i normes. S'utilitza per a explicar els procediments d'elaboració de la crema. En aquest sentit, apareix un llenguatge precís i concís, ben ordenat, clar i senzill. Hi sol predominar la funció referencial i la informació s'hi estructura de manera lineal.

Com es fa la millor crema de Sant Josep

Llet: és el que dona el volum a la crema.

Sucre: és l'ingredient que endolceix la crema.

Aromatitzants: infusió de canyella i pell de taronja.

Rovells i midó: són l'element de lligam que ens permet donar l'aspecte cremós típic de les postres de Sant Josep.

Poseu a bullir mig litre de llet amb un canonet de canyella i la pela d'una llimona. Quan arrenqui el bull, pareu el foc i deixeu-ho infundir uns minuts. Mentrestant, barregeu 4 rovells d'ou, 100 g de sucre i 20 g de midó fins que quedi una pasta ben fina, sense grumolls. Tot seguit, torneu a arrencar el bull a la llet.

Afegiu-hi a poc a poc la barreja de rovells, sucre i midó, abaixant el foc al mínim i sense deixar de remenar. Deixeu-ho coure 30 segons. Quan s'hagi espessit, coleu-ho per evitar que hi quedin grumolls i per treure'n la canyella i la pela de llimona.

Poseu la crema catalana resultant en cassoles de terrissa individuals i deixeu-ho refredar. Abans de servir la crema, poseu-hi un grapat de sucre blanc al damunt i cremeu-lo amb una pala de cremar ben calenta.

www.cuina.cat
(adaptació)

Aquest text és instructiu perquè ens obliga, ens aconsella o ens recomana fer una sèrie d'accions i ens informa, a vegades, de per què hem de fer-les i com hem de fer-les. Primer, acostuma a presentar la finalitat que persegueix i després, exposa un seguit d'instruccions. Aquestes segueixen l'estructura següent: marca d'ordre, acció que s'ha de fer, com s'ha de fer.

Les marques d'ordre serveixen per indicar el pas d'una instrucció a la següent i poden ser substituïdes per recursos tipogràfics (punt, guió...). Hi ha instruccions que han de fer-se en un ordre determinat perquè siguin efectives.

Els textos instructius acostumen a ser esquemàtics i concisos. L'esquematisme consisteix a presentar uns continguts destacant-ne les línies principals, mitjançant les paraules imprescindibles i la disposició gràfica dels textos. La concisió consisteix a expressar només el que és estrictament necessari per a comprendre els continguts.

La forma verbal bàsica per expressar les instruccions és l'imperatiu (*poseu, cremeu-lo, barregeu...*).

L'horòscop científic

Àries. Aquest any et negaràs a creure que comparteixes característiques amb una dotzena part de la humanitat.

Taure. Calcularàs la interacció gravitatòria que Aldebaran, l'estrella més brillant de la teva constel·lació, realitzava sobre tu quan vas néixer i veuràs que és centenars de milions de vegades més petita que la que et feia la llevadora.

Bessons, cranc i lleó. T'assabentaràs que existeix un premi d'un milió de dòlars de la Fundació James Randi per a qui pugui demostrar que pot predir el futur o té poders paranormals. Ningú fins ara no l'ha guanyat.

Verge. Tens un gran potencial que hauràs d'aprofitar. Tot i les teves febleses i dubtes, generalment aconseguiràs compensar-ho d'alguna manera.

Balança, escorpi i sagitari. En psicologia, la tendència a observar semblances en una descripció plena de vaguetats com l'anterior s'anomena Efecte Forer.

Capricorn. Algú et parlarà que totes les partícules de l'univers estan entrelaçades quànticament des de l'inici dels temps. És la moda entre les pseudociències: utilitzar incorrectament la mecànica quàntica. Vigila.

Aquari. Descobriràs que astròleg seriós és un oxímoron.

Peixos. El coneixement científic farà que deixis de creure per sempre en les pseudociències.

Daniel Arbós i Màrius Belles
www.ara.cat

L'horòscop científic és un text predictiu perquè ens informa sobre una situació futura, en base a una situació i uns condicionaments actuals, per tal de fer-ne una preparació adequada. La forma verbal principal per a expressar les prediccions és el temps futur (descobriràs, farà, parlarà, hauràs d'aprofitar, aconseguiràs) que suggereixen per ells mateixos una predicció. En aquesta ocasió, es presenta formant part dels textos argumentatius.

ACTIVITATS. La narració (pàgina 35)

- Escolta i llig aquest fragment d'una novel·la.

Els amics de València

El vent de març bufava molest com sempre i xiulava entre els canyars de vora el riu. De tant en tant, s'alçaven petits remolins de pols que ens dificultaven el pas en encegar-nos els ulls. No obstant això, no em deturava i cridava amb força els meus amics perquè s'esforçaren un poc més:

—Vinga, va! Doneu-vos pressa o arribarem tard!

Edgar, Ruth, Alba, Borja i Albert em seguien, mentre travessàvem el riu Xúquer per la vorera del pont nou. A l'altra part, per la dreta, es veia ja l'estació de la RENFE. Feia mesos que esperàvem, impacients, aquell encontre. I ara, només ens separava de l'instant desitjat, aproximadament, un parell de minuts i, a penes, uns quatre-cents metres de distància. Ens feia molt de goig conèixer per fi els nostres amics de València. [...]

—Mireu, el tren de València ha entrat ja a l'estació! —cridà amb força Ruth.

I tot seguit, començarem a córrer com uns esportistes jugant-se la final olímpica dels cent metres. Quan vam arribar a l'andana principal, alenàvem amb força però satisfets de la nostra puntualitat. Pel túnel, que creuava per sota les vies del tren, apareixien els primers viatgers, tots amb cara de pocs amics i amb senyals evidents de tenir pressa. Potser per això, no fou difícil descobrir quins eren els nostres invitats.

Berta duia un somriure d'orella a orella que semblava permanent. Martí mirava cap a un costat i cap a l'altre per tal de controlar-ho tot i guiar un poc la resta de la colla. Però Puig a penes li feia cas xarrant com estava amb una velleta, la qual ajudava a portar-li una part de l'equipatge. [...]

Naturalment, la primera cosa que vam fer fou presentar-nos, però, a pesar de l'emoció que sentíem tampoc no ho férem molt llarg perquè, entre altres coses, l'autobús urbà se n'anava i no era qüestió de tornar a fer una altra volta el camí a peu, sobretot per l'aire que feia.

J. A. FLUIXA

El misteri de la cripta ibèrica
Prodidacta Abril

- Subratlla els verbs d'acció que hi trobes. En quin temps verbal estan?

En aquest text narratiu hi abunden els verbs d'acció o moviment (*deturava, esforçaren, arribarem, seguíem, travesaven...*). El temps verbal dominant és el passat (sobretot el pretèrit imperfecte, el pretèrit perfecte, simple o perifràstic, en combinació amb els altres temps).

- Localitza un fragment de descripció inclòs en aquesta narració.

Un exemple de descripció es dona a l'inici del text: «El vent de març bufava molest com sempre i xiulava entre els canyars de vora el riu. De tant en tant, s'alçaven petits remolins de pols que ens dificultaven el pas en encegar-nos els ulls».

- Quines veus hi pots identificar?

El narrador introdueix la veu dels personatges en la narració de dues formes:

- Reproduint exactament el que diuen (discurs directe): «—Vinga, va! Doneu-vos pressa o arribarem tard!», «—Mireu, el tren de València ha entrat ja a l'estació! —cridà amb força Ruth».

El discurs directe sol representar-se gràficament en un paràgraf a part introduït amb un guió o bé entre cometes.

- Explicant el que diuen els personatges d'una manera aproximada (discurs indirecte): «Berta duia un somriure d'orella a orella que semblava permanent. Martí mirava cap a un costat i cap a l'altre per tal de controlar-ho tot i guiar un poc la resta de la colla».

En les narracions, per tant, s'hi acostumen a inserir fragments conversacionals.

- Quina situació s'explica al principi de la narració? En quin espai físic comença?

Al principi de la narració, el narrador explica el camí a peu dels personatges pel riu Xúquer.

- Quina és la situació final? En quin espai físic acaba?

La situació final és l'encontre a l'estació de la RENFE dels amics de València. L'acció conclou amb la tornada a casa en un autobús urbà.

7. Explica les característiques de la narració posant exemples del text següent.

Deu robatoris diaris en explotacions agrícoles i ramaderes del País Valencià

La Unió de L'auradors denuncia que durant l'any 2014 es van produir quasi deu robatoris i furts diaris en les explotacions agrícoles del País Valencià, dels quals, al final, només es van aclarir poc més de dos, segons les dades aportades pel Ministeri de l'Interior en una resposta parlamentària a la qual ha tingut accés aquesta organització agrària.

L'any passat va haver-hi, d'acord amb les dades del Ministeri de l'Interior, un total de 3.463 robatoris i furts en el camp valencià dels quals van resultar resolts 798. En el conjunt estatal es van cometre un total de 21.091 robatoris o furts, dels quals només es van aclarir 3.739. Al País Valencià és, després d'Andalusia, on més delictes contra el sector agrari es cometen.

Les dades facilitades per Interior arregen els furts i els robatoris comesos en explotacions agrícoles entre els anys 2010 i 2014 i la proporció dels que resulten resolts. La informació, que arrega les xifres de tot l'Estat, a excepció de Catalunya i del País Basc, revela que el nombre d'aquest tipus de delictes va descendir l'any passat respecte de l'anterior, encara que en el període comprés entre el 2014 i el 2010 van pujar un 33%. Quant al nombre de delictes aclarits hi ha un descens important del 2014 respecte del 2013, encara que, en relació amb el 2010, la xifra sí que és bastant rellevant.

La Unió reconeix que la tasca dels equips ROCA de la Guàrdia Civil va a poc a poc sent positiva, amb els mitjans que tenen, però així i tot la sensació d'inseguretat és encara preocupant per als titulars de les explotacions. Considera que haurien d'incrementar-se els mitjans i els esforços per a resoldre un nombre de casos més elevat.

La Unió creu que aquest baix percentatge de resolució és un factor que desanima els agricultors i els ramaders a l'hora de denunciar els fets, la qual cosa pot desvirtuar també en certa mesura les dades del Ministeri, perquè poden no estar-se denunciant un nombre important de delictes.

Finalment, cal recordar que les xifres continuen sent de més del doble que les de França on, amb més nombre d'habitants i de km² de territori, el nombre total de delictes d'aquest tipus va arribar en el mateix període del 2014 a la xifra de 10.681, segons dades de la gendarmeria francesa.

www.laveupv.com
22 de març del 2015 (adaptació)

Els successos que es relaten se situen en un temps concret i en un espai, i s'explica com es passa d'una situació inicial a una situació final diferent. El titular (*Deu robatoris diaris en explotacions agrícoles i ramaderes del País Valencià*) inclou la situació inicial trencada pel sorgiment d'un conflicte. En el cos de la notícia es narra el succés amb un punt de vista objectiu amb dades objectives (*L'any passat va haver-hi, d'acord amb les dades del Ministeri de l'Interior, un total de 3.463 robatoris i furts en el camp valencià dels quals van resultar resolts 798. En el conjunt*

estatal es van cometre un total de 21.091 robatoris o furts, dels quals només es van aclarir 3.739. Al País Valencià és, després d'Andalusia, on més delictes contra el sector agrari es cometen). Presenta una estructura molt semblant als textos narratius, és a dir, plantejament, nus i desenllaç. A més, cal remarcar la utilització d'un estil indirecte. En l'àmbit periodístic solen aparèixer narracions en les notícies, els reportatges, les cròniques, etc.

8. Quins temps verbals predominen en el text?

Alternança del present d'indicatiu (*denuncia, arregen, resulten, cometen, revela...*) i del pretèrit perfect perifràstic (*van produir, van aclarir, va haver-hi, va resultar, es van cometre...*).

9. Localitza-hi almenys un connector d'oposició, un altre de causa i un altre que ordene la informació.

Connector d'oposició: *però així i tot, la sensació d'inseguretat és encara preocupant...*

Connector de causa: *perquè poden no estar-se denunciant un nombre important de delictes.*

Connector d'ordenació: *Quant al nombre de delictes aclarits, Finalment, cal recordar que les xifres continuen...*

10. Per què podem dir que hi ha un díctic en *L'any passat va haver-hi un total de 3.463 robatoris i furts*?

Un clític és un morfema o paraula gramaticalment independent, però fonèticament dependent, o el que és el mateix, que en la pronunciació sempre apareix lligat a una de les paraules adjacents. En el cas d'aquesta oració trobem el pronom feble hi (*va haver-hi*). S'anomena enclític perquè apareix darrere del verb.

ACTIVITATS. Formes d'organització textual (pàgina 36)

1. Escolta i llig el text següent.

La trompa

Les primeres trompes, igual que molts altres instruments, estaven fetes amb una banya de búfal, i s'utilitzaven sobretot en la caça i en les batalles.

Un antecedent de la trompa és el corn, instrument propi de la música ritual hebrea. Aquest era tocat pels sacerdots hebreus i va passar a la història per ser un dels protagonistes en l'enfonsament de les muralles de Jericó.

En l'edat mitjana, la noblesa utilitzava l'olifant, instrument que estava fet amb un ullal d'elefant ricament ornamentat. El primer olifant va ser un regal que va fer a Carlemany el califa que regnava a Bagdad a la fi del segle VIII.

Aquest instrument era utilitzat per a transmetre senyals entre llocs llunyans i sols el posseïen persones d'alt rang.

En el segle XVIII apareix a França la trompa de caça, que va anar perfeccionant-se fins a arribar a l'instrument que tenim ara. En un principi, per a poder variar l'altura dels sons s'hi introduïa la mà dins i, segons si es tapava mig pavelló o tot, s'emetien diferents sons. Ja en el segle XIX, es va idear el sistema de vàlvules que permet a l'instrumentista emetre tots els sons de l'escala.

Té una forma que crida l'atenció, ja que es tracta d'un tub de coure molt llarg, però enrotllat sobre si mateix, corn si fóra

un caragol. Al final, el tub s'eixampla en un gran pavelló que s'agafa amb la mà.

La sonoritat és plena i dolça, i té un efecte de llunyania.

Mendelssohn va escriure una cèlebre obra simfònica titulada *El somni d'una nit d'estiu*, basada en una obra del mateix nom de Shakespeare. Aquesta peça està inspirada en la nit més curta de l'any: la nit de Sant Joan. La melodia del nocturn és interpretada per la trompa, que descriu la tranquil·litat i la quietud dels boscos en aquesta màgica nit.

Schumann va compondre una curiosa peça per a quatre trompes que és tan difícil que poques vegades s'interpreta en els concerts, i penseu que quan Schumann la va escriure encara no eren conegudes les trompes de pistons i els compositors escrivien les obres per a trompa simple. Imagineu-vos els pobres intèrprets de l'època per a tocar aquesta obra!

Anna CHALER

Els instruments de vent, Generalitat Valenciana (adaptació)

2. El text *La trompa* és una descripció objectiva o subjectiva? Raona la resposta.

És una descripció objectiva perquè presenta amb detall les característiques del que es descriu, sense matisacions ni apreciacions personals. Hi predomina la funció referencial i el llenguatge denotatiu. És una descripció funcional, pròpia dels llenguatges tècnics.

3. Quin ordre intern segueix la descripció?

- Cronològic.
- De dins a fora.
- De fora a dins.
- D'aproximació: des de l'orquestra fins als pistons.

L'ordre és cronològic (opció a) perquè presenta la trompa al llarg de la història (les primeres trompes, a l'edat mitjana, en el segle XVIII...).

4. Quins connectors d'ordre hi localitzes?

Hi ha connectors d'ordre (*En un principi, al final...*), però cal dir que l'ordenació lògica del discurs prové de les marques de temporalitat (*les primeres trompes, en l'edat mitjana...*) que l'organitzen fent un recorregut al llarg del temps.

5. Quins mecanismes de qualificació hi trobes?

El nom (*la trompa*) és el punt de partida de la descripció. L'adjectivació, en forma de qualificatiu o d'estructures equivalents, és el recurs que caracteritza el que es descriu (*instrument propi de la música ritual hebrea, entre llocs llunyans i sols el posseïen persones d'alt rang...*). L'estructura oracional més usual és l'atributiva: verbs com ser, estar o semblar permeten d'atribuir qualitats a les coses (*Les primeres trompes, igual que molts altres instruments, estaven fetes amb una banya de búfal, un antecedent de la trompa és el corn...*). El temps verbal més utilitzat és el present o l'imperfet (*és, era, estava fet, tenim, s'eixampla, descriu, agafa...*).

6. En quin paràgraf es descriu físicament la trompa?

En el primer paràgraf (*Les primeres trompes, igual que molts altres instruments, estaven fetes amb una banya de búfal, i s'utilitzaven sobretot en la caça i en les batalles*) i en el sisè paràgraf (*Té una forma que crida l'atenció, ja que es tracta d'un tub de coure molt llarg, però enrotllat sobre si mateix, corn si fóra un caragol. Al final, el tub s'eixampla en un gran pavelló que s'agafa amb la mà*).

7. Quin tipus de so té aquest instrument de metall?

El tipus de so apareix explicat en el text (*La sonoritat és plena i dolça, i té un efecte de llunyania*).

8. Llig el text i justifica el predomini de la descripció.

La gespa, verda i espessa, esmorteïa el soroll de les passes. Feia olor d'haver estat tallada de poc. A contracor, el capità John Black es va sentir abassegat per aquella gran pau. Durant els últims trenta anys mai no havia estat en un poble i, ara, el zum-zum de les abelles primaverals el calmava i la frescor del paisatge li era un bàlsam per a l'ànima.

Van pujar les escales del porxo. Mentre caminaven cap a la porta, les passes ressonaven sobre les fustes, en ecos buits. Dins, hi van veure una cortina de boletes de cristall, estesa de banda a banda de la porta del vestíbul, un llum d'aranya i un quadre de Maxfield Parrish a la paret, prop d'una confortable butaca Morris. La casa feia olor d'antigor, olor de golfes, olor d'infinita comoditat. S'hi podia sentir el dring del gel en una gerra de llimonada. Com que era un dia tan calorós, en una cuina llunyana algú preparava un dinar fred. Algú que taral·lejava una cançó amb veu dolça i aguda.

El capità John Black va fer sonar la campaneta.

Les passes, lleus i apressades, es van acostar pel vestíbul: una senyora d'uns quaranta anys, d'aspecte simpàtic, vestida a la moda del 1909, va treure el cap i els va mirar.

Ray BRADBURY

Les cròniques marcianes, Proa (adaptació)

És una descripció literària. En aquest exemple la descripció pren un valor significatiu perquè es troba al servei de la narració, tant per a aclarir l'estat de les coses (funció explicativa: *La gespa, verda i espessa, esmorteïa el soroll de les passes. Feia olor d'haver estat tallada de poc*) com per a donar a conèixer aspectes del personatge o de l'acció que es desenvolupa (funció simbòlica: *A contracor, el capità John Black es va sentir abassegat per aquella gran pau. Durant els últims trenta anys mai no havia estat en un poble i, ara, el zum-zum de les abelles primaverals el calmava i la frescor del paisatge li era un bàlsam per a l'ànima*). Hi domina la funció estètica o poètica i el llenguatge és connotatiu.

Hi predomina l'adjectivació, en forma de qualificatiu o d'estructures equivalents (*La gespa, verda i espessa, esmorteïa el soroll de les passes, el zum-zum de les abelles primaverals el calmava i la frescor del paisatge li era un bàlsam per a l'ànima...*). Cal destacar l'ús de recursos estilístics com metàfores i comparacions (*La gespa, verda i espessa, esmorteïa el soroll de les passes, la frescor del paisatge li era un bàlsam per a l'ànima, la casa feia olor d'antigor, olor de golfes, olor d'infinita comoditat...*) que serveixen per a enriquir el text descriptiu.

9. Indica quines parts del text són narratives.

Una part del segon paràgraf és narratiu (*Van pujar les escales del porxo. Mentre caminaven cap a la porta, les passes ressonaven sobre les fustes, en ecos buits*). També la intervenció del capità John Black (*El capità John Black va fer sonar la campaneta*).

10. Quins dos tipus d'ambients es descriuen en el text?

La pau d'un paisatge rural i el vestíbul d'una casa.

11. Localitza les parts del text que fan referència al sentit de l'olfacte, de l'oïda, del tacte i del gust.

Olfacte: *Feia olor d'haver estat tallada de poc (la gespa). La casa feia olor d'antigor, olor de golfes, olor d'infinita comoditat...*

Oïda: *les passes ressonaven sobre les fustes, en ecos buits... el zum-zum de les abelles primaverals el calmava...*

Tacte: *El capità John Black va fer sonar la campaneta.*

Gust: *S'hi podia sentir el dring del gel en una gerra de llimonada.*

12. En quin paràgraf es descriu físicament una persona?

En l'últim paràgraf: *una senyora d'uns quaranta anys, d'aspecte simpàtic, vestida a la moda del 1909.*

ACTIVITATS. L'exposició (pàgina 39)

1. Llig atentament aquest text.

Quin antivirus hem de fer servir?

El consultor informàtic Joan Jofra ens proposa cada setmana solucions dels problemes informàtics

Abans de començar a parlar de la protecció dels nostres aparells informàtics i dispositius, cal preguntar-se d'entrada què és un virus. En aquest sentit, els tractarem com qualsevol sistema d'intrusió al nostre ordinador o 'malware': *virus, cucs, troians, rootkits, spyware, adware, phishing, etc.*

Parlant directament dels antivirus, hem de tenir present també, d'entrada, que ens consumeixen recursos i fan que el nostre ordinador vagi més lent i poden entrar en conflicte amb els nostres programes. Per això hem de determinar, al principi, si volem tenir-ne o no.

Per on ens poden entrar?

Quan els ordinadors no eren interconnectats, la manera d'obrir la porta a un virus era pels disquets (us en recordeu, dels disquets?), després pels CD i ara pels USB i per Internet (correu i web). Una manera 'especial' de *malware* és el *phishing*, un sistema que no ha de menester cap programa ni ha de modificar el comportament del nostre ordinador: simplement és allò que s'anomena enginyeria social, és a dir, que prova d'engalipar qui rep la comunicació perquè ell mateix, autoenganyat, doni les dades que vol l'autor de l'enganyifa.

Com podem estar tranquils?

Si fem servir els sistemes GNU/Linux i Macintosh viurem més tranquils: és més difícil d'entrar-hi i no hi ha tants ordinadors. Però els atacs de *phishing* o uns altres sistemes d'enginyeria social són iguals per a tothom, de manera que sempre cal estar atents.

Per no haver-hi de pensar, cal demanar al nostre proveïdor de correu si té antivirus-antiphishing, de manera que tanquem un front d'atac sense haver de fer res ni tenir cap programa antivirus. Evidentment, hem de confiar que el sistema d'antivirus del nostre proveïdor sigui bo.

La resposta de si hem de tenir un antivirus i de com podem estar tranquils dependrà de la nostra promiscuïtat i del nostre ordinador, i de si som prudents o no i pensem abans de fer clic a un OK quan algun programa o instal·lació ens faci preguntes estranyes.

Primer cas. Si l'ordinador el fa servir més d'una persona, l'antivirus és obligatori.

Segon cas. Si només el fem servir nosaltres i no ens volem preocupar i pensar cada vegada que hi ha una cosa estranya, o som dels que tenim tirada a fer OK a tot i, a més a més, no estem disposats a resistir la baixada de rendiment del nostre ordinador, busquem un antivirus.

Tercer cas. Si vigilem quan treballem amb l'ordinador, no ens caldrà, però és bo que en tinguem un de no activat (per no consumir recursos) i fer-lo servir en ocasions concretes, com ara quan un amic ens deixa un DVD o un llapis USB i no podem resistir-nos a copiar el contingut al nostre disc. Aquest antivirus no automàtic ens permetrà de fer una exploració prèvia.

Recomanacions d'antivirus

Avast és un antivirus gratuït i una demostració de la globalitat d'Internet, perquè són txecs. Si en voleu la versió gratuïta, vigileu perquè us intentaran vendre alguna versió de pagament: sigueu 'forts' i no feu clic a les opcions 'comprar'.

Si, finalment, arribeu a la conclusió que no voleu un antivirus i en teniu, abans de treure'l feu un escanejament, per exemple amb Malwarebytes o amb Spybot per a estar segurs que ho teniu tot net. Tenir un antivirus no és garantia de no tenir virus.

www.vilaweb.cat (adaptació)

2. Quins connectors d'ordre localitza en el text?

Connectors per a introduir el tema: *Abans de començar a parlar, d'entrada...* Connectors per a marcar ordre: *d'entrada, per això, i, en el fons, primer cas, segon cas, tercer cas, finalment...*

3. Analitza les altres característiques lingüístiques que el situen dins dels textos expositius. Quin esquema organitzatiu segueix?

a) Causa / conseqüència	c) Problema / solució
b) Pregunta / resposta	d) Altres

Aquest text expositiu explica un tema amb una finalitat informativa i didàctica. Les informacions es presenten d'una manera lògica i clara i segueix una jerarquia que es desenvolupa analíticament, és a dir, va de l'exposició de fets generals fins a arribar a fets particulars. L'esquema prefixat que apareix en aquest text és l'exposició d'una problema i la solució corresponent. Per tant, l'esquema organitzatiu que segueix és problema/solució (opció c).

4. Justifica que el text següent és expositiu.

Energies alternatives

A partir de la segona meitat del segle xx, la humanitat va començar a prendre consciència dels problemes que provocava basar el consum energètic mundial en l'explotació de combustibles fòssils. La realitat és que el progrés industrial i tecnològic va fomentar l'esgotament prematur dels jaciments i l'increment de la contaminació ambiental.

Actualment, s'abusa de la utilització de l'energia fòssil, no renovable, per damunt de l'energia renovable, i això comporta l'explotació irracional de recursos esgotables com ara el petroli, el gas o el carbó mineral. A més, aquesta energia provoca l'emissió de gasos contaminants i residuals i, en definitiva, influeix en el desajust de l'ecosistema global.

És per això que sorgeix la necessitat de buscar energies alternatives, com per exemple l'eòlica, produïda pel moviment del vent i captada per mitjà d'aerogeneradors; la solar, que utilitza les radiacions solars; la mareomotriu, procedent de les mareas; la que s'extrau de determinats vegetals, els biocombustibles; l'energia hidroelèctrica, procedent de salts d'aigua, etcètera.

www.dival.es

Es tracta clarament d'un text expositiu que explica el tema, energies alternatives, des de l'objectivitat amb una finalitat informativa o didàctica. Les informacions es presenten d'una manera lògica i clara amb la utilització de connectors ordenadors dels discurs, de causa i exemplificadors (*actualment, i això, com ara, a més, en definitiva, és per això, com per exemple*). Aquesta objectivitat s'expressa lingüísticament per l'absència de la primera i la segona persones del verb i l'ús del pronom es impersonal (*s'abusa, s'extrau*). També hi abunden les explicacions mitjançant les constants enumeracions i els exemples introduïts pels enllaços oracionals.

ACTIVITATS. Classes de textos expositius (pàgina 41)

1. Escolta i llig el text següent.

La roba del futur serà electrònica

Vestirem samarretes que mesuraran les constants vitals, els estats d'ànim i els riscos per a la salut

Peces de vestir que canvien les seues propietats, com el color i la forma, i que incorporen altres funcions més que l'estètica, com la detecció de l'estat d'ànim del seu portador, és el futur que planteja Joanna Berzowska, directora del departament de Disseny i Càlcul Computacional de la Universitat de Concòrdia (Canadà) i de l'empresa de tèxtils electrònics OM Signal.

Al seu laboratori, es treballa amb les «peces reactives», que són aquelles en les quals s'integren components electrònics que permeten detectar moviments, modificar les seues propietats i, fins i tot, emmagatzemar energia.

Berzowska va explicar la seua investigació en el simposi Em-Tech, del MIT Technology Review, que va tenir lloc a València: «El nostre horitzó és traslladar la funcionalitat dins de la fibra i fabricar la roba amb un procés de manufactura ràpid; per tant, s'haurien de desenvolupar línies de producció més sofisticades».

Aquest vessant industrial que permetria, a un mitjà-llarg termini, la popularització de les vestidures electròniques, depén, en gran mesura, de la combinació de dos sectors empresarials molt consolidats i amb un alt grau d'independència entre si: el sector tèxtil i de la moda i el sector de l'electrònica.

Ja hi ha un primer prototip totalment funcional de peça electrònica. Es tracta d'una samarreta que incorpora components electrònics amb els quals detecta la biometria del portador i ofereix una gran varietat d'informació: les pulsacions per minut, el ritme cardíac, el ritme respiratori, les petjades fetes i les calories cremades al llarg del dia, etc.

A més, el programari de la samarreta analitza tota la informació recollida per a detectar l'estat d'ànim del portador; els moments d'estrés, de relax, de plaer o d'intensitat laboral, etc. L'usuari rep tota aquesta informació en temps real en el

seu dispositiu mòbil, de manera que la samarreta li pot donar consells del tipus «et vas estressant, mira de relaxar-te», i es pot arribar fins i tot a preveure el futur de la salut de l'usuari, com per exemple, advertint d'un possible infart.

Kèlsang Bas Belda
Mètode (adaptació)

2. Quin temps verbal hi predomina?

El present.

3. Esmenta dues marques d'impersonalitat.

Per exemple: *Es tracta d'una samarreta, i es pot arribar fins i tot a preveure el futur.*

4. Analitza l'estructura textual d'aquest article.

El present article presenta una organització lògica i jeràrquica de les informacions, que es desenvolupen de forma sintètica. L'estructura és la següent:

1. Introducció: es presenta el tema de què es parlarà. Encapçalament-títol: La roba del futur serà electrònica, vestirem samarretes que mesuraran....
2. Desenvolupament del tema. El cinc paràgrafs: Peces de vestir que canvien les seues propietats... al llarg del dia, etc.
3. Conclusió: sol correspondre a una síntesi del que s'ha dit. Els dos últims paràgrafs, on s'insisteix en la idea troncal de tot el text.

5. Per què interessa aquest tema en una revista científica com *Mètode*? Al públic en general pot interessar-lo o no? Raona la resposta.

RESPOSTA LLIURE.

6. Quines tècniques hi emprà l'autor per a captar l'atenció i interessar el lector?

L'ús d'una imatge, el titular i l'entrada.

7. Per què seria interessant dissenyar vestits electrònics a València?

RESPOSTA LLIURE.

8. Defineix el primer prototip de peça de vestir electrònica que ja s'ha creat.

És una samarreta que incorpora components electrònics amb els quals detecta la biometria de qui la porta i que ofereix una gran varietat d'informació. El programari de la samarreta analitza tota la informació per a detectar l'estat d'ànim de qui la porta.

9. Quina funció tenen les cometes en el text?

Fer saber que el text que conté és una citació literal.

10. Ara, llig aquests dos textos.

Macroinvertebrats i qualitats d'aigües dels rius de la Comunitat Valenciana

S'ha dut a terme un estudi sobre la qualitat de l'aigua en 98 punts de mostreig localitzats en 42 rius de la Comunitat Valenciana.

Aquest estudi es va fer mitjançant l'anàlisi de 13 paràmetres fisicoquímics de l'aigua: temperatura, pH, oxigen dissolt, conductivitat, alcalinitat, duresa total i, a causa dels carbonats, calci, nitrats, nitrits, amoni i sulfats; i l'aplicació de dos

índexs biòtics: el de Tuffery i Verneaux i el Biological Monitoring Working Party modificat per Alba-Tercedor i Sánchez-Ortega.

Per a calcular els índexs s'inventariarien les comunitats de macroinvertebrats pertanyents als grups faunístics: turbel·laris (triclades), mol·luscs (gasteròpodes i bivalves), oligoquets, hirudinis, crustacis (amfípodes, isòpodes i decàpodes) i insectes (efemeròpters, precòpters, odonats hemípters, heteròpters, coleòpters, tricòpters i dípters).

Mètode (adaptació)

Estudis per a l'avaluació de l'estat ecològic

L'anàlisi química de l'aigua del riu Ripoll permet determinar-ne la qualitat en el moment de la presa de mostres. Cal tenir en compte, però, que els abocaments de contaminants són puntuals i difícilment la recollida de mostres hi coincidirà.

Aquest problema es pot resoldre mitjançant l'aplicació d'índexs biològics, basats en l'estudi de diferents organismes aquàtics. Aquests organismes, com que requereixen unes bones condicions en l'aigua durant un temps més llarg, ens indiquen si la qualitat de l'aigua trobada en el moment de la mostra s'ha mantingut durant les setmanes anteriors.

Els índexs aplicats al Ripoll es basen en l'estudi dels macroinvertebrats aquàtics, animals de mida petita situats a la base de la cadena alimentària (serveixen d'aliment per a peixos, amfibis, ocells...) i que habiten en diferents ambients del riu.

Rosa CASANOVAS, Tura PUNTÍ i Narcís PRAT
Butlletí informatiu AQUA (adaptació)

11. Justifica que els textos anteriors són expositius. Quines diferències trobes en l'estil i el vocabulari?

Els dos textos són expositius perquè donen l'explicació d'un tema o d'unes idees d'una manera clara i seguint una ordenació lògica. L'objectiu de l'un i de l'altre és informar sobre un tema ordenadament i amb precisió. Els autors, amb objectivitat, donen informació al lector d'una manera clara i ordenada. Per tant, no apareixen opinions personals ni referències al jo de l'autor, ja que la finalitat és informar, no donar opinions ni convèncer el lector. Això vol dir que els aspectes creatiu, emotiu i subjectiu hi són pràcticament absents. La funció del llenguatge que predomina en aquesta tipologia textual és la referencial o informativa.

Els textos expositius, en tenir com a finalitat informar i fer comprensible aquesta informació, han de tenir sempre present a quin tipus de receptor s'adrecen. Per tant, caldrà que la varietat i el registre siguin els adequats.

En aquest sentit, el primer text és un estudi científic que fa servir un registre més culte, ja que el llegiran especialistes en la matèria. El segon text pretén ser divulgatiu, ja que està escrit en un registre estàndard, perquè ha de ser comprensible per a una bona part de la població.

12. Quin dels dos textos diries que és divulgatiu? I l'altre, quin tipus de text és? Justifica les respostes.

El segon text és divulgatiu perquè s'adreça a un públic ampli i molt general. S'hi empen explicacions i aclariments, exemples i il·lustracions. El primer text és científic i especialitzat i els destinataris tenen una informació àmplia sobre el tema. Pel vocabulari emprat, van adreçats a un públic restringit. El

llenguatge és molt precís i la terminologia especialitzada pretén assegurar la interpretació única per a evitar l'ambigüitat.

ACTIVITATS. L'argumentació (pàgina 43)

1. Escolta i llig el text següent.

Foc

Sense que una falla creme no hi hauria una altra falla l'any següent

Després de prop d'una setmana de carrers tallats, d'espectaculars monuments plantats al mig de les places, de foc i pirotècnia en dosis estimables, tot torna a poc a poc a la normalitat. Els bombers apaguen les falles, la cendra s'arplega del carrer, tanquen els casals i retorna la vida quotidiana. Sense que una falla creme no hi hauria una altra falla l'any següent.

Els que es pregunten per què fem tot això per a cremar-ho després haurien d'entendre aquesta simple premissa: acabem el passat per deixar lloc que arribe el futur. Ho fem amb alegria i amb recança, amb emoció. Ho fem sense solemnitats innecessàries, amb la normalitat amb què s'expressa la gent del carrer. Ho fem sabent que tot el que durant un any passa al voltant d'una falla passa perquè comencem de nou, de zero. Des del no res.

Jo vaig fundar la primera falla del meu poble, l'any 1973. Hi han passat molts anys i moltes vicissituds des d'aleshores. Bones i dolentes. De vegades hi he estat més a prop i de vegades ho he viscut de lluny. Però sempre la nit de Sant Josep en el meu cervell crema la meua falla. L'esperit aquell que ens diu que comença un nou any, que comença un nou cicle.

I sí, al voltant de tot plegat hi ha la comercialització, els anuncis, la manipulació política i sentimental, els esquemes caducs i els rols carrinclons. Però al final, allà on et quedés tu sol mirant com puguen les flames lligades a la fosca, hi ha un missatge, una manera d'entendre la vida, que no entén de claudicacions ni de comoditats. Que sap que tot comença de nou cada 365 dies. I que cada any és una gran, una enorme oportunitat.

www.elpuntavui.cat, 20 de març del 2014 (adaptació)

2. Enuncia la tesi o idea que es defensa en el text *Foc*. On es localitza?

La tesi defensada és al principi i al final; en la crema de les falles hi ha un missatge, una manera d'entendre la vida (últim paràgraf), és a dir, acabem el passat per deixar lloc que arribe el futur (primer paràgraf).

3. A quina estructura respon el text?

Circular (enquadrada o emmarcada). S'hi formula la tesi, s'hi exposen casos particulars que la complementen, s'hi afigen informacions o argumentacions, i després es reformula la tesi amb matisacions o sense.

4. Explica quines idees engloba cada part del text.

Primer paràgraf (*Després de prop d'una setmana... una altra falla l'any següent*): la tornada a la normalitat després de les falles i l'explicitació de la tesi anunciada en el títol, sense que una falla creme no hi hauria una altra falla l'any següent.

Segon paràgraf (*Els que es preguntes... des del no res*): explicació del significat de la crema de les falles; acabar el passat per deixar lloc que arribe el futur.

Terçer paràgraf (*Jo vaig fundar... que comença un nou any, que comença un nou cicle*): l'autor va fundar la primera falla del seu poble i l'esperit de la nit de Sant Josep en la crema de la falla que significa que comença un any nou, un cicle nou.

Quart paràgraf (*I, sí, al voltant de tot plegat... una enorme oportunitat*): reforça la tesi defensada al principi; el missatge de la crema de les falles implica una manera d'entendre la vida.

5. Quin tipus d'arguments hi utilitza l'autor?

Arguments de tipus lògic (*Sense que una falla creme no hi hauria una altra falla l'any següent*) i arguments emotius que connecten amb l'emotivitat del receptor (*Jo vaig fundar la primera falla del meu poble, l'any 1973. Hi han passat molts anys i moltes vicissituds des d'aleshores. Bones i dolentes. De vegades hi he estat més a prop i de vegades ho he viscut de lluny. Però sempre la nit de Sant Josep en el meu cervell crema la meua falla*).

6. Extrau les marques de modalització i els díctics temporals.

Cal destacar els elements modalitzadors (*Jo vaig fundar la primera falla del meu poble, l'any 1973. Hi han passat molts anys i moltes vicissituds des d'aleshores. Bones i dolentes. De vegades hi he estat més a prop i de vegades ho he viscut de lluny. Però sempre la nit de Sant Josep en el meu cervell crema la meua falla, ho fem sense solemnitats innecessàries, amb la normalitat amb què s'expressa la gent del carrer*), la utilització de la primera persona del singular i del plural, els adjectius valoratius (*solemnitats innecessàries, un nou any, que comença un nou cicle, en dosis estimables, d'espectaculars monuments...*) i locucions adverbials (*Després de prop, al mig, a poc a poc, l'any següent, des d'aleshores, des del no res, al voltant de tot plegat...*).

7. Llig ara aquest text.

Contra els edulcorants com a concepte

«Els edulcorants artificials indueixen a menjar més»

Susan SWITHERS

Un article recent d'aquesta investigadora nord-americana alerta contra creences tan esteses com que beure refrescos edulcorats és una bona manera de combatre l'epidèmia d'obesitat que patim.

Des de menut he vist com un signe de greu incultura dinar o sopar bevent coles o llimonades, i sempre he pensat que s'ha de ser molt ingenu per a creure que si són diet ja podem estar tranquils.

Swithers basa el que diu en múltiples experiments amb rates, però a mi em sembla que només cal sentit comú per a entendre que els moments de dolçor, en tots els àmbits de la vida, han de ser més l'excepció que no pas la norma.

Estic convençut que no hi pot haver salut física o mental si no sabem coniar amb coses tan insípides com l'aigua o el silenci. Em costa no veure en aquests succedanis un altre mètode d'obtenir coses difícils sense cap esforç. I em sembla gairebé una forma de justícia poètica que aquest autoengany despisti el metabolisme i acabe en fracàs.

Per a consumir menys calories, és millor analitzar quines mancances vitals tenim i fer alguna cosa per a omplir-les. I no cal ser cap científic per a intuir que el coratge que això demana no ens el pot estalviar ni l'aspartam ni la sacarina.

Albert PLA NUALART

www.ara.cat, 13 de juliol de 2013 (adaptació)

8. Enuncia la tesi o idea que defensa el text.

La tesi defensada és la negativa a les creences actuals a fer ús dels edulcorants per a combatre l'obesitat.

9. Quin tipus d'arguments hi empra l'autor?

Els arguments tenen una base sòlida en els darrers articles de la investigadora Susan Swithers, que demostren que els edulcorants artificials indueixen a menjar més. A més, l'autor de l'article ho exemplifica a partir dels múltiples experiments amb rates que la investigadora ha dut a terme i que n'és una prova irrefutable.

Són arguments d'autoritat perquè es presenten en forma de citació d'autoritat, és a dir: amb la citació de l'opinió d'una personalitat o entitat reconeguda com a autoritat pública i que gaudeix de prestigi en el tema de què es tracta.

10. Quines perífrasis verbals modalitzadores hi trobes?

Les perífrasis verbals d'obligació (*s'ha de ser molt ingenu, cal sentit comú, han de ser més l'excepció que no pas la norma, no cal ser cap científic...*).

11. Localitza en el text exemples de verbs, d'adverbis i d'adjectius amb càrrega modalitzadora.

Verbs: Estic convençut que no hi pot haver salut física o mental si no sabem coniar amb coses tan insípides com l'aigua o el silenci. Em costa no veure en aquests succedanis...

Adverbis: Per a consumir menys calories, és millor analitzar...

Adjectius: greu incultura, molt ingenu, amb coses tan insípides...

12. Quina part d'aquest text és expositiva i quina, argumentativa?

L'inici és expositiu: *Un article recent d'aquesta investigadora nord-americana alerta contra creences tan esteses com que beure refrescos edulcorats és una bona manera de combatre l'epidèmia d'obesitat que patim.*

Tota la resta és argumentativa amb una càrrega modalitzadora ben clara mitjançant l'ús de la primera persona del singular i del plural.

ORTOGRAFIA. Les vocals e i o obertes

(pàgina 45)

1. Subratlla en les paraules les e obertes que hi haja.

Teclat, llibreta, jersei, entrepà, escala, lleixa, ingenu, prendre, serp, gel, cel·la, cendra, fideus, serra, selva, feltre, museu, gendres, església, verd, perla, perles, recte, perxa.

2. Classifica, segons tinguen o oberta o no, les paraules següents.

■ o tancada: ordre, morera, fou, jo, donar, estoig, tronc, llorer, cotxe, pomes, glaçons, do, feroç, atroç.

■ o oberta: sou («remuneració per una faena»), prou, tros, bunyol, cassola, pilota, cor, soca, roses, taronges, tro, port, compondre, posta, apostà.

3. Digueu si sona oberta o tancada cada una de les vocals destacades en aquests mots:

classe (tancada), ordinador (tancada), llibre (tancada), lectures (tancada), futbol (oberta), plantes (tancada), colze (tancada), llençol (oberta) home (oberta) mercat (tancada), jove (tancada), roig (oberta), granota (oberta).

4. Encercla les vocals e i o que sonen obertes en les paraules següents.

Ordinador, epicentre, tossal, imp@ri, gran@ta, poeta, deduir, quocient, dietari, haver, r@sa, llorer, tres@r, mist@ri, llengua, p@u, peüc, regal, t@rra, r@ja, h@rta, pr@va, esposar, coix, i@de.

5. Classifica aquestes paraules, segons sone oberta o tancada la o.

■ o tancada: amplificador, valor, talonari, gos, període, rètol, compte, sobre, curiositat, estona, nebot.

■ o oberta: patrimoni, cos, codi, roig, roba, flor, prova, plor, brossa, obri, crosses, escola, impost.

6. Classifica en obertes o tancades les e de les paraules següents.

■ e obertes: mel, aspecte, preu.

■ e tancades: breu, gepa, diferent, estrena.

7. Assenyalta com es pronuncien les e i les o marcades en aquestes parelles de paraules i fes una frase amb cada paraula en què se'n veja el significat correcte.

pèl / pel; sóc / soc; sòl / sol; cosa / coça; dóna / dona

pèl (oberta) / pel (tancada); sóc (tancada) / soc (oberta); sòl (oberta) / sol (tancada); cosa (oberta) / coça (tancada); dóna (tancada) / dona (oberta)

Un animal de pèl blanc. Passarem pel pont.

Jo sóc metge. Ara s'estilen altra volta els socs.

Tinc una casa amb pocs metres de sòl. Ja ha eixit el sol.

Ara té una cosa molt especial entre mans. Li va etzibar un parell de coces.

Lluís dóna classes d'anglès a l'institut. Aquella dona és veïna meua.

8. Escolta la cançó *La flama*, del grup Obrint Pas. Localitza tres paraules que es pronuncien amb o oberta i un monosíl·lab amb e oberta.

La flama

*Amb l'espurna de la història
i avançant a pas valent,
hem encès dins la memòria
la flama d'un sentiment.*

Viure sempre corrents, 5
*avançant amb la gent,
rellevant contra el vent,
transportant sentiments.*

Viure mantenint viva
la flama a través del temps, 10
*la flama de tot un poble
en moviment.*

*Amb columnes de paraules
i travessant la llarga nit,
hem fet de cels, mars i muntanyes,* 15
vells escenaris d'un nou crit.

Viure sempre corrents,
*avançant amb la gent,
rellevant contra el vent,
transportant sentiments.* 20

*Viure mantenint viva
la flama a través del temps,
la flama de tot un poble
en moviment.*

Obrint Pas
www.viasona.cat

Monosíl·lab amb e oberta: *cels*.
o oberta: *poble, història, memòria*.

COMENTARI DE TEXT (pàgina 47)

L'ús d'antibiòtics

L'organisme humà acull bilions de microorganismes. El nostre cos conviu amb protozous, fongs i bacteris que en alguns casos són beneficiosos, per exemple la flora intestinal normal.

Els antibiòtics són fàrmacs que s'utilitzen tant en medicina humana com en veterinària per a la profilaxi i el tractament de les malalties infeccioses produïdes per bacteris.

Els antibiòtics són una excel·lent arma terapèutica, però, mal utilitzats, comporten conseqüències negatives, tant per a la salut individual com per a la salut pública.

L'ús inadequat dels antibiòtics és definit, bàsicament, per tres situacions:

■ **Sobreutilització:** en els països desenvolupats sovint els antibiòtics es prescriuen en excés i no s'utilitzen amb prudència.

■ **Mala utilització:** algunes de les principals causes d'aquesta situació són l'elecció inadequada de l'antibiòtic o la utilització d'antibiòtics en afeccions víriques.

■ **Infrautilització:** de vegades el pacient incompleix el tractament prescrit, siga per descuit de dosis, perquè escurça la durada del tractament o perquè el pren inadequadament en combinació amb determinats aliments que en redueixen l'absorció intestinal.

Aquestes situacions proporcionen un mitjà idoni per al desenvolupament de mecanismes d'adaptació dels bacteris que comporten, a la pràctica, el desenvolupament de resistències bacterianes.

Resistència bacteriana

L'aparició de resistències bacterianes als antibiòtics més habitualment utilitzats suposa una amenaça per a la salut pública pel fet que, en deixar de ser eficaços, cal variar les estratègies de tractament utilitzant nous antibiòtics cada vegada més selectius. Aquesta situació no és sostenible, ja que per al descobriment i comercialització de noves molècules amb poder antibiòtic són necessaris entre 15 i 20 anys de recerca, mentre que el ritme d'aparició de resistències és molt més ràpid.

Catalunya i l'Estat espanyol són àrees geogràfiques on s'han descrit taxes de resistències bacterianes que es podrien qualificar d'elevades si es comparen amb les d'alguns països de la Unió Europea, sobretot pel que fa a patògens d'origen comunitari. En la taula es mostren alguns exemples dels bacteris causants d'infeccions comunitàries i el seu patró de resistències a alguns dels principals antibiòtics utilitzats en l'atenció primària.

D'aquesta taula cal destacar l'elevada taxa de resistències observada en soques bacterianes aïllades en l'àmbit extrahospitalari,

tenint en compte que aquesta característica s'ha instaurat molt ràpidament. Així, al principi dels anys 80, només el 10 % dels pneumococs o l'1 % dels *Haemophilus influenzae* presentaven resistència a la penicil·lina.

Aquest increment de les resistències bacterianes es reproduïx a tot el món. Això ha motivat que institucions tan importants com l'Organització Mundial de la Salut (OMS) facen recomanacions generals sobre la necessitat de dur a terme actuacions concretes per a donar a conèixer la importància que té l'ús correcte dels antibiòtics.

Microorg.	Penicil·lines	Macròlids	Quinolones
<i>Streptococcus pyogenes</i>	0 %	3-27 %	—
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	10-20 %	18-35 %	5 %
<i>Haemophilus influenzae</i>	35-50 %	10-20 %	<>
<i>Escherichia coli</i>	50-60 %	100 %	10-30 %

www20.gencat.cat (adaptació)

Aproximació al text

1. Llig aquest text seguint les indicacions de la UNITAT 1.

2. Reconeixes l'autor del text?

No es reconeix l'emissor del text. Cal destacar l'objectivitat en l'explicació i les oracions en tercera persona.

3. A qui es dirigeix?

És un text de divulgació, dirigit a un ampli sector de la societat.

4. A través de quin mitjà s'ha transmés?

A través d'una pàgina web.

5. Quina finalitat persegueix?

Pretén conscienciar els lectors de la importància que té l'ús correcte dels antibiòtics.

Anàlisi del contingut

6. Quines són les causes principals dels usos inadequats dels antibiòtics que s'esmenten en el text?

La sobreutilització, en els països desenvolupats on els antibiòtics es prescriuen en excés i no s'utilitzen amb prudència; la mala utilització, o elecció inadequada de l'antibiòtic, i la infrautilització, quan el pacient incompleix el tractament prescrit, siga per descuit de dosis, perquè escurça la durada del tractament o perquè el pren inadequadament en combinació amb determinats aliments que en redueixen l'absorció intestinal.

7. Quin és el tema del text?

La mala utilització dels antibiòtics i les conseqüències negatives que té per a la salut. Cal conscienciar la població de la importància que té fer servir els antibiòtics d'una manera correcta.

8. Fes un resum breu del fragment que has llegit.

Els antibiòtics són una arma terapèutica excel·lent, però, mal utilitzats, comporten conseqüències negatives, tant

per a la salut individual com per a la salut pública. Les tres situacions de l'ús inadequat dels antibiòtics es poden resumir en la sobreutilització, la mala utilització i la infrautilització, elements que provoquen les resistències bacterianes al nostre organisme. La societat ha de prendre consciència de la necessitat d'usar correctament els antibiòtics. Fins i tot, institucions tan importants com l'Organització Mundial de la Salut (OMS) alerten de la necessitat de dur a terme actuacions concretes per conscienciar la població d'aquest problema.

Anàlisi formal

9. Analitza l'estructura d'aquest text.

La llengua del text expositiu ha de tendir cap a la màxima claredat. Per això, la sintaxi ha de ser senzilla i el lèxic clar i precís. El text és divulgatiu sense abusar de la terminologia pròpia de la modalitat especialitzada.

Pel que fa a l'estructura, la informació queda ben clara a partir d'una sèrie de recursos com el gràfic, la subdivisió en apartats, l'ús de títols i subtítols i la utilització de recursos gràfics (negretes), elements que fonamenten l'ordenació lògica del text expositiu.

Hi distingim tres parts: la introducció (els dos primers paràgrafs, on es presenta el tema de què es parlarà), el desenvolupament del tema (fins a l'últim paràgraf del text, on s'exposen les conseqüències negatives de la mala utilització dels antibiòtics, la resistència bacteriana...) i, finalment, la conclusió que és una síntesi del que s'ha dit; la importància que té l'ús correcte dels antibiòtics.

En el text observem altres recursos: hi abunden oracions subordinades de relatiu i aposicions, ja que permeten afegir informació secundària (*fongs i bacteris que en alguns casos són beneficiosos...*), el temps verbal característic és el present d'indicatiu, per la atemporalitat (*L'organisme humà acull bilions de microorganismes. El nostre cos conviu amb protozous...*), la selecció de substantius i verbs té en compte els criteris de claredat i precisió, per evitar ambigüïtats (*Aquestes situacions proporcionen un mitjà idoni per al desenvolupament de mecanismes d'adaptació dels bacteris que comporten, a la pràctica, el desenvolupament de resistències bacterianes*), els adjectius són neutres, aporten matisos específics i precisos (*resistències bacterianes, nous antibiòtics cada vegada més selectius...*) i la cohesió lèxica queda garantida per la repetició de paraules, la utilització d'hiperònims i hipònims i mots de la mateixa família (*resistències bacterianes, patògens, bacteris...*).

10. Quina part descriptiva hi localitzes? Quines característiques té?

A l'inici trobem una part descriptiva (*L'organisme humà acull bilions de microorganismes. El nostre cos conviu amb protozous, fongs i bacteris que en alguns casos són beneficiosos, per exemple la flora intestinal normal. Els antibiòtics són fàrmacs que s'utilitzen tant en medicina humana com en veterinària per a la profilaxi i el tractament de les malalties infeccioses produïdes per bacteris*). El tret fonamental d'aquesta part descriptiva és presentar la informació que després es desenvoluparà analíticament.

11. Quin lèxic específic s'hi fa servir?

El lèxic és científic sense abusar de la terminologia pròpia de la modalitat especialitzada. Aquest lèxic comporta una

absència d'ambigüitat, i evitar l'ambigüitat és una condició bàsica de tot text explicatiu. En síntesi, el registre predominant és l'estàndard, el lèxic és precís i en les oracions predomina la funció referencial, ja que es busca la claredat i la concisió.

- 12.** Extrau del text dues oracions en què predomine la funció referencial.

L'organisme humà acull bilions de microorganismes. Els antibiòtics són fàrmacs que s'utilitzen tant en medicina humana com en veterinària per a la profilaxi i el tractament de les malalties infeccioses produïdes per bacteris.

- 13.** Quina informació aporta la graella del text?

La graella del text és un recurs més en el textos expositius. En aquest cas, exemplifica i serveix de suport de les informacions transmeses anteriorment.

Valoració

- 14.** Per què interessa el tema que tracta el text? Penses que l'autor el presenta d'una manera original? Raona la resposta.

Sí, el tema és de rigorosa actualitat i l'autor presenta el tema d'una manera original perquè organitza el discurs d'una manera lògica i objectiva. A més, l'autor fa servir una taula per a exemplificar detalladament els continguts anteriors.

Tasca final (pàgina 47)

Redacta un text d'unes 150 paraules en què exposes la teua opinió sobre els perills d'automedicar-se.

RESPOSTA LLIURE.

Avaluació

Nom: _____ Grup: _____

Anar pel món, tornar a casa

Un bon dia decidim agafar la motxilla i anar pel món buscant algun paisatge que ens meravelle. Un lloc on sentir alguna mena de força especial, perquè el cosmos es manifesta de manera molt diferent en uns llocs i en uns altres, i canvia segons els moments del dia o de l'any, però sempre té expressions significatives, úniques, punyents. Per això, en llegir que un escriptor nòmada com és Paul Bowles havia passat la vida buscant zones de la superfície terrestre convençut que trobaria un lloc màgic que, poc o molt, li proporcionaria la saviesa i l'èxtasi, m'hi vaig sentir identificat.

Si faig un recompte ràpid dels espais predilectes no sabria dir ben bé si tenen alguna cosa en comú. Però en les seues parts més essencials potser es caracteritzen per suposar tot un repte per a l'home. El paisatge suís, amb aquelles grandíssimes muntanyes amb parets que semblen tallades amb ganivet, i d'un verd exultant, amb cases de pedra i fusta poblades de geranis... i tot abocat a estanyos o llacs.

Com en altres llocs, en les muntanyes suïsses la natura és un repte. I les ciutats tenen un aire cultivat per una història de sacrificis i, paradoxalment, per l'acumulació d'excedents. I potser perquè és també un repte, m'ha atret, sempre, el paisatge del desert i he anat pel Marroc, per Tunísia, per Egipte i per Síria al seu encontre, aclaparat per aquella sensació especial d'absolut, d'infinít que descriu tan bé Theodore Monod en algun dels seus llibres. Però sobre el desert han escrit molts, moltíssims escriptors, i jo tinc una bona antologia d'experiències que traspuen arena fitant un horitzó de miratge, com ara la de Pierre Noulhan: «El desert és un espai on viatja l'esperit», o aquesta altra d'Andre Gide: «L'allargat buit del desert ensenya l'amor pel detall». I és que cada lloc ens mostra alguna cosa. I en tant que ens la fa visible, sembla revelar-la, per això el sentit d'epifania que sovint associem al paisatge.

També he sentit d'una manera intensa les muntanyes i els fiords noruecs, d'una blancor cadavèrica i amb una aigua que brama com un animal amenaçant. He recorregut indrets de la Iberia interior, de Castella o de Lleó de cels altíssims, travessant pobles amb esglésies de magnituds tan desproporcionades que semblen catedrals o vaixells ancorats a la terra. Recorde l'eixida de sol en un poble del Bierzo, des d'una *palloza*, que pareixia tot un himne al cosmos; o el recorregut al·lucinant per les Médulas lleoneses, un paisatge surrealista, i he caminat, quilòmetres i quilòmetres, motxilla a l'esquena, pel congost de Caïm, als Pics d'Europa, amb una sensació de xerpa de l'Himàlaia. He travessat el Pirineu, d'una punta a l'altra i em fascinen els volums paquidèrmics de les muntanyes amb perfils desafiants, la caiguda a plom d'algunes parets, la neu als cims, l'aigua èbria dels barrancs...

No pararia d'enumerar meravelles, de recordar viatges. Però arriba el moment que el viatge s'acaba i u torna a casa. I aquesta tornada sovint és un moment reconfortant. Uf! Quin plaer arribar-hi. Llavors es produeix un efecte especial: veiem el que ens voreja sota els efectes de la novetat viatgera. Redescobrim el nostre entorn. Valorem el que tenim i que el costum ens havia fet opac. El paisatge és —més lleig o més bonic— el nostre. I té una força especial indescriptible, potser perquè és el paisatge de la nostra infantesa. Al capdavall, descobrim que viure vol dir sentir-se d'un lloc, ocupar un paisatge, percebre que un en forma part —encara que siga de manera temporal. El meu es correspon amb els cavallons muntanyosos de la vall de Guadalest.

Enric BALAGUER

Mètode, núm. 66 (adaptació)

1. Llig el text i resumeix el tema que hi predomina.
2. Amb quina finalitat s'ha escrit la article?
3. Raona breument l'estructura que té el text.
4. Quines funcions del llenguatge hi predominen? Es pot deduir la classe de text?
5. És una descripció objectiva o subjectiva? Raona la resposta.
6. Quin ordre intern segueix la descripció?
7. Indica quins recursos lingüístics hi predominen. Quins verbs s'hi fan servir? Localitza els recursos estilístics principals que enriqueixen el text.
8. Assenyala en els dos primers paràgrafs del text tres paraules amb e oberta i tres amb o oberta.
9. On se situa el paisatge propi de l'autor?

Solucions de les activitats

1. El recorregut per diferents paisatges del món en una mena d'aprenentatge vital. El goig de descobrir l'entorn i la sensació de viure vol dir sentir-se en un lloc, ocupar un paisatge, percebre que u en forma part. I, finalment, la tornada al propi espai geogràfic, a casa, cosa que fa que valores el que tens al costat d'una manera diferent, enriquint-se de les experiències viatgeres.
2. La finalitat pretesa és que el lector valore el viatge com una mena d'alliberament existencial i d'aprenentatge vital. Per tant, que el lector pugui reflexionar sobre l'experiència viatgera.
3. L'estructura del text es divideix en dues parts: la denominació (*anar pel món, tornar a casa*), en què es presenta el concepte o idea, i l'expansió o descripció pròpiament dita.
4. Hi predomina la funció expressiva del llenguatge. L'emissor exposa opinions o sentiments que li produeix el que descriu, és a dir, els diferents paisatges i les sensacions transmiseses. Aleshores, som davant d'una descripció subjectiva. També hi domina la funció estètica o poètica i el llenguatge és connotatiu.
5. És una descripció subjectiva perquè no detalla els trets tal com es manifesten en la realitat, sinó que l'autor els presenta amb una visió personal. Posa en relleu alguna cosa de la història que s'explica. En aquest cas, la descripció pren un valor significatiu perquè es troba al servei de la narració.
6. Cronològic.
7. Entre altres, cal destacar l'adjectivació, en forma de qualificatius o d'estructures equivalents, és el recurs que caracteritza el que es descriu (*força especial, expressions significatives, úniques, punyents, lloc màgic, espais predilectes, grandíssimes muntanyes...*). L'estructura oracional més usual és l'atributiva: verbs com ser, estar o semblar permeten atribuir qualitats a una cosa o a una persona (*la natura és un repte, el desert és un espai on viatja l'esperit, i és que cada lloc ens mostra alguna cosa, que semblen catedrals, pareixia tot un himne al cosmos, viatges que m'han semblat que marcaven un punt i a part, els paisatges descoberts són fruit del viatge...*) mentre que tenir, posseir o portar serveixen per mostrar-ne les característiques més importants (però sempre té expressions significatives, úniques, punyents, si tenen alguna cosa en comú, les ciutats tenen un aire cultivat...).

Per tant, s'hi fa servir verbs que indiquen estat (*és, són*), amb atributs (*un lloc privilegiat, conegudes...*). Per això, hi abunden les oracions atributives. El temps verbal més utilitzat és el present (*faig, tenen, és, arriba, torna, redescobrim, són, descobrim...*).

Cal destacar la utilització de figures retòriques que enriqueixen el text, sobretot les metàfores (El desert és un espai on viatja l'esperit, L'allargat buit del desert ensenya l'amor pel detall, d'una blancor cadavèrica i amb una aigua que brama com un animal amenaçant, I tot viatge és una mobilització de neurones...).

8. e oberta: èxtasi, repte, verd; o oberta: bon, lloc, cosa.
9. El paisatge muntanyenc de la vall de Guadalest.

